

Jack London

Přeložil Václav Šulc v Praze 1919.

Bylo to v létě roku 1897, kdy vypukl v rodině Tarwaterově nepokoj. Na otce Tarwatera, když byl po celé desetiletí tlumil a krotil své vášně, to zase padlo. Tentokrát to byla klondycká horečka. Prvním, neomylným příznakem takových záchvatů byl zpěv. Jediná píseň, kterou zpíval, ačkoliv nepamatoval více leda první sloku, vlastně jen tři verše z ní. A celá rodina věděla, že nohy mu hrají a mozkem mu víří staré bláznovství, když spustil chraplavým, falešným hlasem:

"Jako Argus v dávný čas
Helladě své vale dali,
tm-tm, tm-tm, tm-tm, tm,
za zlatým se rounem brali."

Před deseti lety zpíval si tato slova jako žalm, to když jej posedla horečka po zlatých dolech patagonských. Rodina byla četná, ale měla s ním kus práce. Když už nijak nemohli zvrátit jeho rozhodnutí, utekli se k soudu, vyhrožujíce mu, že si vymohou poručnictví a že jej dají do blázince - pro což měli příčinu, protože před lety prospekuloval v Kalifornii majetek vyjma nějakých deset akrů, a od té doby se nestal chytřejším.

Vyhrožování soudem působilo na Tarwatera jako hořčičná placka. V jeho očích byli soudcové lidé lepší než ti, kdož ho obrali o dávné pozemky. Proto také v oné době horečky patagonské myšlenka na takový pádný prostředek stačila, aby se vyléčil. Dokázal hned, že není šíleným, zbaviv se rychle horečky a nechav Patagonii Patagonií.

Poté však brzy dokazoval, že má přece málo rozumu, upsav totiž své pozemky u výměře deseti akrů své rodině zároveň s domem, přístavbami i vodním právem. Také jí odkázal osm set dolarů v záložně, šťastně uchovaný to zbytek z dávného jmění. To vše arci nemohlo rodině býti důvodem, aby jej dali do blázince, protože takové zakročení by jistě bylo zkazilo to, co vykonal.

"Otec je podivín," pravila Mary, nejstarší jeho dcera, sama též už matka, když se jednoho dne zřekl kouření.

Ponechal si jen pár starých koní, kozu a jedinou světlici v čeledníku. Dále nechtěje, jak se vyjádřil, býti nikomu na obtíž, nabídl se, že bude obstarávat dvakrát do týdne poštu mezi Keltervillem a Starým Almadenem, menšími to doly rtuťovými v rovinaté, dobyt看em bohaté krajině. Cestu tuto konal se svými koňmi a za těch deset let, ať v dešti nebo v suchu, ani jednou nevynechal. Také ani jednou nezapomněl zaplatit Mary za týdenní stravu. Na jejím placení trval a platil přesně, zřeknuv se kouření, aby závazku svému dostál.

"Eh!" svěroval se vetchému kolu starého tarwaterského mlýna, který sám stavěl a který mlel pšenici pro přední osadníky. "Eh! Nechají mne u sebe tak dlouho, dokud se sám užívím. Kdybych neměl peněz, lečjaký chlapík od soudu by si na mně zchladil žáhu."

Přes tento, či právě pro tento spořádaný život říkalo se povšechně, že John Tarwater je tichý blázen!

Bylo to roku 1879, kdy po prvé zazpíval si svrchu vzpomenutou píseň. Zachvácen kalifornskou horečkou, prodal u věku dvacetidvou let dvě stě čtyřicet akrů dobré půdy za cenu čtyř párů volů a povozu a dal se na cestu.

"Ve Fort Hallu, odkud oregonští vystěhovalci zamířili na sever, obrátili jsme se a šli na jih do Kalifornie," tak končil vypravování o oné obtížné cestě. "V Hadí jámě na Sacramentu honili jsme s Billem Pingem medvědy."

Poté nadešla léta lopocení a výtěžkem z nánosu Mercedy upokojil hlad svých potomků po zemi, usadiv se v kraji sonomském.

Za těch deset let, co vozil poštu přes pozemky povětšinou kdysi jeho, Tarwater trávil všechnen čas přemýšlením, jak by jich zase nabyl, než umře. A nyní, chodě vzpřímeněji než po léta, s modravými ohničky ve svých přimhouřených očkách, prozpěvoval si svou dávnou písničku.

"Už ho to zase chytá - poslouchej," pravil William Tarwater.

"Blázen," smál se Harris Topping, dělník, muž Anny Tarwaterovy a otec jejich devíti dětí.

Dveře do kuchyně se otevřely i vešel náš stařec, který zrovna byl nakrmil koně. Písnička umřela mu na rtech, leč Mary byla podrážděna; spálila si ruku a mimo

to žaludeček dítěte odmítal řádně přijímati potravu v podobě rozředěného kravského mléka.

"Už bys mohl s tím přestat, tatínku," pustila se do něho. "Ty časy už minuly, když ses mohl pustit do takového místa, jako je Klondyke, a za zpívání si nic nekoupíš."

"A vidíš," odvětil tiše, "vsadil bych se, že bych se tam dostal a vydělal tolik, abych mohl vykoupiti naše pozemky."

"Starý pudivítr!" ozvala se Anna.

"Laciněji byste je nedostal než za tři sta tisíc," posmíval se mu William.

"Tak bych zaplatil tři sta tisíc. Jen tam být," opáčil stařec klidně.

"Zaplat' pánbu, že tam nemůžete, jinak byste jistě jel," zvolala Mary. "Cesta po moři stojí peníze."

"Míval jsem vždycky peníze," podotkl její otec prostě.

"Nu, a teď jich nemáte, a proto toho nechte," radil William. "Ty časy už minuly, zrovna jako to, když jste honili s Billem Pingem medvědy. Ti už zmizeli."

"A vidíš -"

Leč Mary mu nedala domluviti. Uchopivši se stolu noviny, zamávala jimi divoce před nosem dárce svého života.

"Co píší ti Klondyčané? Ukrutná zima je tam. Jen mladí a silní muži vydrží v Klondyke. Je tam hůř než na točně. Co už jich tam pomřelo. Podívej se na ty obrázky. Jsí o čtyřicet let starší než nejstarší z nich."

"Podívejte se jen na obrazy těch hrud, co přinesli," řekl. "Znám zlato. Co pak jsem nedostal z Mercedy dvacet tisíc? A byl bych jistě měl aspoň sto tisíc, kdyby mi ta zatrolená povodeň nesmetla hráz. Kdybych tak teď byl v Klondyke."

"Blázne," zahučel William zpola hlasitě.

"Hezky to mluvíš s otcem," vytýkal starý Tarwater mírně. "Můj otec by mi byl vymlátil duši z těla rozporkou, kdybych se byl k němu takhle choval."

"Ale, tatínku, vy jste opravdu blázen -" začal William.

"Dejme tomu, že máš dobře, synu. Ale můj otec blázen nebyl. Měl taky dobře."

"Starý člověk, čtoucí o lidech, kteří měli štěstí po čtyřicítce," dobírala si ho Anna.

"A proč ne, dcero?" optal se. "Proč by neměl mít štěstí člověk, když mu je přes sedmdesát. Zrovna letos mi bylo sedmdesát. Kdo ví, neměl-li bych štěstí, kdybych se tam dostal -"

"A taky ho mít nebudete, když se tam nedostanete," odbyla ho Mary. "Ba, ba," povzdychl si, "vidím, že ne, proto raději půjdu spat."

Vstal, vysoký, štíhlý, kostnatý, výrazný ostatek muže. Jeho rozcuchané vlasy a vousy nebyly šedé, nýbrž sněhobílé, jako ty chumáče chlupů na jeho velkých kostnatých prstech. Došel ke dveřím, otevřel je, povzdychl a zastaviv se, pohlédl nazpět.

"A vidíš," zamumlal litostivě, "paty mne nějak strašně svěrbíjí."

Dávno před tím, než rodina jeho nazítří probrala se ze spaní, starý Tarwater, napojiv a zapřáhnuv koně při blikání lampičky a uvařiv si a stráviv snídani při světle lampy, vyjel do údolí tarwaterského na cestu do Keltervillu. Dvojí překvapovalo při jeho cestě, kterou konal po tisíc a čtyřicetkrát od té doby, co uzavřel smlouvu s poštou. Nejel do Keltervillu, nýbrž zahnul na hlavní silnici, vedoucí na jih k Santa Rosa. Ještě více zarážel uzlík, zabalený papírem a ležící mu pod nohama. Byl v něm jeho jediný, prostý, černý oblek, ježž Mary dávno nerada na něm viděla, ne snad, že byl už obnošen, nýbrž, jak se domníval, že byl dosti dobrý, aby ho v něm položili do rakve.

V Santa Rosa, v druhořadém krámku vetešnickém prodal tento oblek za půltřetího dolaru. Od téhož úslužného obchodníka dostal pět dolarů za snubní prsten po své ženě, dávno zesnulé. Koneč a povoz prodával za sedmdesát pět dolarů a dostal jen dvacet pět na hotovosti, Náhoda tomu chtěla, že na ulici potkal Altona Grangera, jemuž se byl nikdy nezmínil o desíti dolarech, jež mu půjčil roku 1874; řekl Altonu Grangerovi o tomto nepatrném dloužku a peníze

dostal. A jako člověk, který má peníze u lidí, na něž si ani nevzpomene, padl na pijáka, za něž často platil za starých, lepších časů. A od toho si John Tarwater vypůjčil dolar. Konečně odpoledne usedl do vlaku, jedoucího do San Francisca.

O deset dní později, nesa poloprázdný pytel s příkrývkou a starými šaty, přistál na břehu Dyey v shonu kloudyckých vystěhovalců. Byl to hotový blázinec. Náklady o deseti tisíci tunách ležely tu na hromadě a dvakrát tolik tisíc lidí se mezi nimi hemžilo, zvedalo je a odnášelo. Dopravné za pomoci Indiánů přes Chilcoot k jezeru Lindermannovu stouplo ze šestnácti centů na třicet za libru, což znamenalo šest set dolarů za tunu. Polární zima byla tu na dosah ruky. Všichni ji znali a všichni věděli, že z těch dvaceti tisíc málo kdo se dostane odtud, zatím co ostatní tu budou přezimovati a čekat na jarní oblevu.

Na tento břeh vyšel starý John Tarwater a zamířil přímo odtud k silnici do Chilcootu vedoucí, prozpěvuje si oblíbenou písničku, jsa sám učiněný Argus, neobtěžkán zavazadly, protože žádných neměl. Tu noc přespal na pramici, pět mil výše proti proudu řeky, vedle loděnice. Zde tvořila řeka Dyea hlučný horský potok, vytékající z temné úžlabiny pokryté ledovci, v nichž daleko výše bral svůj původ.

Tady časně z rána příštího dne pomohl mužíku, vážícímu sotva více než sto liber, potácejícímu se podél plavboměru se stoliberním nákladem mouky na zádech. Zadržel mužíka, takže neklopýtl přes plavboměr a neutopil se. Nechtěl tak lehce se zbaviti života, ale mouka na zádech vážila tolik, jako on sám, a byla by jej stáhla dolů.

"Děkuji vám, starče," pravil k Tarwateru, když ho byl vytáhl v bezpečí.

Zatím, co se zul a vyléval vodu z bot, hovořili. Nejdříve však vylovil z kapsy zlatý desetidolar a podával jej svému ochránci.

Starý Tarwater zavrtěl hlavou a otrásl se zimou, protože ledová voda smočila ho až ke kolenům.

"Nebyl bych však od toho, kdybych s vámi mohl pojísti."

"To jste ještě nesnídal?" optal se mužík, více než čtyřicetiletý, jménem Anson, s upřímnou zvědavostí.

"Ani sousta," odpověděl John Tarwater.

"Kde máte zavazadla? Napřed?"

"Nemám zavazadel."

"Chcete se zakoupit v dolech?"

"Nemám ani halře na to, příteli. Leč to nemá teď takové důležitosti jako teplé sousto."

V stanu Ansonově, na čtvrt míle odtud, Tarwater našel štíhlého, třicetiletého muže s rudými licousy, trápícího se s ohněm z vlhkého dříví vrbového. Představen byv jako Charles, pohlédl zamračeně a vztekle na Tarwatera, který nic si z toho nedělaje, přikročil k ohni a použil mrazivého ranního větru, kterým způsobil průvan, druhým tak hloupě znemožňovaný nastavením kamenů, a hned bylo méně kouře a více ohně. Třetí člen družiny, Bill Wilson, nebo, jak mu říkali, Velký Bill, vešel s balíkem asi stočtyřicetiliberním. Charles připravil snídani, kterou Tarwater pokládal za velice nepodařenou: kukuřičná kaše byla spálena napolo, slanina docela a káva nestála za nic.

Hned po jídle všichni tři společníci opásali se prázdnými řemeny a vydali se na cestu k poslednímu svému ležení asi míli dále, kde byl zbytek jejich věcí. Starý Tarwater se pustil do práce. Umyl nádobí, rozštípal dříví, spravil roztržený opasek, nabrousil kuchyňský nůž a sekeru a srovnal rýče a lopaty ve vhodnější balík.

Za krátkou dobu snídaně zarazila ho nejvíce účta, s jakou se Anson a Velký Bill chovali k Charlesi. Ještě dopoledne, když Anson přinesl stoliberní ranec a chvíli odpočíval, Tarwater mu zdaleka naznačil svůj dojem.

"Abyste věděl," pravil Anson, "rozdělili jsme si úlohy a máme každý svou práci, kdy jsme zároveň vůdci. Jsem tesař. Až dojedeme k jezeru Lindermanovu a až pokácíme stromy a rozřežeme v prkna, zbuduji člun. Velký Jim je dřevorubec a horník. Kácí stromy a řídí všechny práce důlní. Naše zavazadla jsou povětšinou napřed. Najali jsme si Indiány, aby nám je tam odnesli. Náš společník je s nimi. Jmenuje se Liverpool a je námořník. Až bude člun hotov, převezme vedení a poplujeme přes jezera a řeky do Klondyke.

"A co Charles - pan Crayton - čím je ten?" optal se Tarwater.

"Je obchodník. Nastane-li jeho doba, stane se vůdcem on."

"Hm," zamyslel se Tarwater. "Jaké štěstí, sejdou-li se takoví lidé v jednom podniku."

"Víc než štěstí," přisvědčoval Anson. "Pouhá náhoda. Jeli jsme každý pro sebe. Setkali jsme se na lodi, plující ze San Francisca, a utvořili jsme kroužek. - Teď půjdu. Charles by mohl nadávat, že nejdu. To víte, nelze přece chtít, aby stoliberní muž unesl tolik, jako ten, kdo váží stošedesát."

"Zatím můžete uvařit něco k obědu," řekl Tarwaterovi Charles, když přišel s břemenem a zpozoroval stopy starcovy zručnosti.

Tarwater uvařil opravdový oběd, vymočil vepřové a boby a opekl na pánvi chléb, což vše bylo tak chutné, že si všichni nemohli ani, vynachváliti. Když umyl nádobí, nařezal třísky na ráno, zazpíval svou oblíbenou písničku a vyprávěl jim o velké výpravě do stepí v roce čtyřicátémdevátém.

"Bože, takhle veselo nám nebylo, co jsme tady," poznamenal Velký Jim, vyklepav dýmku a zouvaje se, aby si ulehl.

"Tak se dělá živobytí snazším, vidíte?" opáčil Tarwater vesele.

Všichni souhlasili. "A teď mám návrh, hoši. Přijměte jej nebo nepřijměte, ale vyslechnouti jej můžete. Chtěli byste býti na místě, než umrzne. Vařením ztráví jeden z vás polovinu času, kterého by mohl použít jinak. Budu-li vařit pro vás já, půjde vám práce rychleji. Jídlo bude chutnější a práce bude také jinak vypadat. A ani já zahálet nebudu."

Velký Jim a Anson už kývali hlavami na souhlas, ale Charles je zarazil.

"Jakou výslužku od nás očekáváte?" optal se starce.

"Oh, o tom si rozhodněte sami."

"To není obchodnické," ostře namítl Charles. "Dejte návrh. hned."

"Když je tomu tak -"

"To chcete s námi pobýt celou zimu?" přerušil jej Charles.

"Nikoliv, pane, nikoliv. Rád bych se jen převezl ve vašem člunu do Klondyke.

"Vždyť nemáte ani do úst, starče. Umřete hlady."

"Neměl jsem nikdy nedostatek," odvětil Tarwater, a oči mu zasvítily podivným ohněm. "Je mi sedmdesát let a ani teď neumru hlady."

"Dáte mi úpis, že se budete starati sám o sebe, až přijedeme do Dawsonu?" otázal se obchodník.

"Zajisté," zněla odpověď.

Výraz uspokojení, jež oba společníci projeví nad uspořádáním celé záležitosti, zarazil Charlesa opět.

"Ještě něco, starče. Jsme čtyři a všichni máme právo odpovídati na podobné otázky. Mladý Liverpool je napřed s hlavními zavazadly. Má se vyjádřit a není tu."

"Jaký je?" tázal se Tarwater.

"Je drsný námořník a ne vždy v nejlepší náladě."

"Rád se utrhne na člověka," dokládal Anson.

"Nadává pod obraz boží," přisvědčoval Velký Jim.

"Je však počestný člověk," dodal.

Anson přikývl upřímně k této chvále.

"Nuže, hoši," uchopil se Tarwater slova. "Vydal jsem se do Kalifornie a dostal jsem se tam. A teď chci do Klondyke. Nic mne od toho neodvrátí, nic. Jdu tam, abych získal tři sta tisíc. Nic mne nezarazí, nic na světě, protože potřebuji peněz jako soli. Nebojím se toho chlapíka, je-li počestný. Pojedu s vámi, až se dostaneme k němu. Zamítne-li můj návrh, odejdu. Mám však za to, že nezamítne, protože pro něho znamenalo by to, že by dále mrzl, a pro mne ovšem, že bych sotva kdy našel lepší příležitost. A jako jsem jist, že se dostanu do Klondyke, tak také je zhola nemožno, aby mne zamítl."

Starý Tarwater stal se vynikající postavou na cestě, neobyčejně oživené takovými lidmi. Tisíce mužů, vlekoucích na zádech pultunový náklad, dvacetkrát

za den chodících míli cesty, jej znalo a přezdívalo mu "Otec Mikuláš". Při práci stále zpíval svým chrčivým, falešným hlasem. Žádný z těch tří mužů, k nimž se byl přidal, nemohl si stěžovati do jeho díla. Klouby měl sice ztrnulé, - naříkal na rheumatism - chodil pomalu a zdálo se, že to v něm lupe a praská. Poslední na kuti, byl vždy první vzhůru, takže jeho společníci měli horkou kávu, než se dali do práce. A do oběda a než se večerelo, nalezl vždycky dosti pokdy, aby jim pomohl. Nejvíce unesl šedesát liber. Byl by unesl i sedmdesát pět liber, ale nezvedl je. Jednou vzal na sebe dokonce devadesát liber, cestou však upadl a pak se sotva hnul po kolik dní.

Práce! Na silnici, kde tvrdě pracující lidé po prvé poznali, co je práce, nikdo nepracoval poměrně usilovněji, než starý Tarwater. Dohánění štiplavou zimou a vábení zlatými sny, pracovali do úpadu a klesali únavou. Jedni, tušíce nezdar, se stříleli. Jiní zešíleli a konečně třetí, omrzeli přílišnou námahou, rozcházeli se se svými druhy, rovněž tak pošetilými, jako oni sami.

Práce! Starý Tarwater je zahanbil všechny, přemáhaje statečně své loupání a kašel, jenž ho tolik soužil, časně z rána nebo pozdě večer, na silnici nebo doma, bylo vždy jej vidět i slyšet, stále něčím se zabývajícího a vždycky děkujícího na pozdrav "Otče Mikuláši". Leniví nosiči často pokládali svá břemena na kmen nebo na skálu a žadonili: "Zazpívejte nám tu svou z roku devadesátého čtvrtého." Až když, těžce oddychuje, jim vyhověl, uchopili své rance, pozorující, že jim to dodalo nových sil, a brali se dále.

"Jestli si někdo zaslouží převozu," svěřoval se Velký Jim svým společníkům, "tedy je to náš starý."

"Máš dobře," přisvědčoval Anson. "Je to báječný přídavek k naší společnosti a nebyl bych nijak od toho, abychom ho udělali řádným členem -"

"To vás nesmí napadnout!" skočil mu do řeči Charles Crayton. "Až přibudeme do Dawsonu, pustíme ho-to je ujednáno. Beztoho bychom mu vystrojili jen pohřeb, kdybychom ho nechali u sebe. Ostatně musíme počítati s každým soustem. Nezapomínejte, že jsme ho živili ze svých zásob. Kdybychom se příštího roku ocitli v úzkých, věděli byste, kde hledati příčinu. Potraviny mohou býti do Dawsonu přivezeny až v polovici června a do té doby máme devět měsíců."

"Dal's do výpravy tolik, co my ostatní dohromady," přiznával Velký Jim, "a proto máš hlavní slovo."

"A to taky mám," ubezpečoval Charles s rostoucím rozčilením. "Je velkým štěstím pro vás, pro vaše bláhové city, že máte mezi sebou někoho, kdo myslí za vás, jinak byste zašli hladý. Říkám vám, že ta doba hladovění nadejde. Promyslí jsem si naše postavení. Mouka bude libra za dva dolary i draže a nedostane se. Pamatujte má slova."

Napříč roviny jakoby posypané naplaveninou, nad temnou úžlabinou, táhnoucí se k Ovčímu poli, podél přečnickajících, hroživých ledovců na skalách a po skaliskách, mrazem popraskaných, po nichž bylo třeba lézt po rukách a po nohách, starý Tarwater chodil a zpíval, obstaráváje při tom stále vaření. Pachtil se průsmkem chilcootským, po holých jeho stráních, za svištění prvé podzimní vánice. Lidé, jsoucí pod ním na nevlídném okraji jezera Sopečného, slyšeli z temna nad sebou se prostírajícího tajemný zpěv:

Jako Argus v dávný čas...

A ze sněhu vídali se vynořit vysokou, vyzáblou postavu s licousy bílými, v bouři se ztrácejícími, jak se hrbí pod šedesátiliberním nákladem zavazadel.

*Otec Mikuláš!" bylo slyšeti pozdrav. "Zdař bůh!"

Dvě míle za jezerem Sopečným leželo Pole štěstí - nazvané tak proto, že tam kdysi našli nízký lesík, takže se bylo lze ohřátí. Vlastně to ani lesík nebyl, nýbrž trpasličí podrost, jenž zvedal sotva stopu nad mech své domýšlivé stonky, plazící se po zemi. Zde, na cestě, vedoucí na Pole štěstí, pokládal starý Tarwater své břemeno na ohromný kámen a nabíral dechu. Mimo tento balvan procházeli pomalu muži; obtíženi nákladem, a rychle přecházeli ti, již se vraceli pro nový náklad. Dvakrát starý Tarwater pokoušel se vstátí a jítí dále, a pokaždé, pozoruje svou slabost, klesal zpět, aby nabral nových sil. Mimo sebe slyšel hlasy jej zdravící, poznal také hlas Charlesa Craytona a poznal, že jde s Liverpoolem. Charles přikročil hned k věci, a Tarwater slyšel zřetelně každé slovo Charlesovo, nijak mu nepochlebujícího líčení a o návrhu, aby ho vzali s sebou do Dawsonu.

"Proklatě hloupý návrh," usoudil Liverpool, když Charles domluvil. "Starý dědek se sedmi křížky na zádech! Když už se sotva táhne, proč ho, u čerta, vlečete s sebou? Bude-li nedostatek, a už to tak vypadá, budeme potřebovat každé sousto pro sebe. Vždyť jsme vzali zásoby pouze pro čtyři, ne pro pět."

"Zcela správně," zaslechl Tarwater ubezpečovati druhého. "Jen se nerozčiluj. Ten starý podivín skládá vše na tvé rozhodnutí, až se s tebou sejdem. Nezbývá, leč abys návrh jeho zamítl."

"A ty myslíš, že bych byl s to, starého vyhnati, když jste mu dodali tolik odvahy a využili jeho sil už odtud?"

"Je to však krušná cesta, Liverpoole, a jen silní lidé ji snesou," omlouval se Charles.

"A já mám být takový špinavec?" zlobil se Liverpool, zatím co se Tarwaterovi svíralo srdce.

"Tak to vypadá," řekl Charles. "Ty rozhodneš." Tu nitro starého Tarwatera se opět naplnilo nadějí, neboť vzduchem jakoby zavířil víchřivý rouhání, z něhož rachotilo to větami: "Špinaví tchoři!... Hrom a peklo! Ten starý podivín, půjde hezky s námi, až dolů k Yukonu, rozumíš?... Že to je těžké? Já ti ukáži, co je těžké!... K čertu všechno pošlu, opováží-li se ho někdo dotknouti!... Jen se opovažte! A koukejte, abyste mysleli na poslední věci člověka! Ničemové!"

Tato slova působila na starce tak osvěživě, že lehce, aniž si toho byl vědom, vstal pod břemenem a statečně si vykračoval k Poli štěstí.

Od Pole štěstí k Dlouhému jezeru, od Dlouhého jezera k Hlubokému a od Hlubokého jezera vzhůru přes vysoký horský hřbet a dolů k Lindermanu trval vražedný boj se zimou. Muži si zoufali, věsili hlavy a plakali cestou vysílením. Leč zima nepovolovala. Vichr dul a za notného deště a prudké sněhové vánice Tarwater a jeho společnost skládali poslední věci na břeh.

Klidu však neměli. Napříč jezera, asi míli nad hučící bystřinou, připravili smrkový kmen, a zhotovili pilu. Malou pilkou rozřezali peň na stavební dříví. Pracovali dnem i nocí. Třikrát za noci, dole pod pilou, starý Tarwater omdlel. Za dne dobře vařil a v prázdných chvílích pomáhal Ansonovi stavěti člun u bystřiny, po níž plavili prkna.

Dny se krátily. Vítr se obrátil k severu a foukal nepřetržitě. Ráno slézali unavení muži s pokrývek a v onucích rozechřívali zmrzlé boty na ohni, pro ně vždy udržovaném Tarwaterem. Pověst o hladu ve vnitrozemí šířila se víc a více. Poslední lodi s potravinami, jedoucí z Beringova moře, byly zdrženy nízkou vodou na kraji yukonské roviny, asi sto mil severně od Dawsonu. Ve skutečnosti

ležely na stanovišti staré Společnosti Hudsonovy zátoky u Fort Yukonu za polárním kruhem. Mouka v Dawsonu stoupla na dva dolary za kilogram, leč nekoupila se. Pro nedostatek potravin mnozí odešli, a byli mezi nimi boháči z Bonanzy a Eldorada. Představenstvo zlatokopů zabavilo všechny potraviny a odkázalo obyvatelstvo na malý příděl. Muž, který ukryl sebe menší sousto, byl zastřelen jako pes. Stalo se tak už několika.

Za těchto okolností, které zlomilo tolik mladých lidí, i starý Tarwater chřadl. Jeho kašel zesílil a kdyby jeho soudruzi vysílením nespali jako dřevo, jistě by byli vzhůru po celé noci. Byla mu zima i uléhal oblečen.

V jeho tlumoku nezbyval pak ani kousek šatu. Vše, co měl, ocitlo se na něm a zahalovalo jeho vyzáblou, stařeckou postavu.

"Hleďme!" pravil Velký Bil. "Když všechno na sebe navleče teď, a není ani dvacet, co bude dělat později, až bude mrznouti při padesáti a šedesáti?"

Svezli člun hrubě sbitý po bystřině, dvacetkrátě při tom padající, a zajeli s ním k jižnímu břehu jezera Lindermanova v prudké vánici. Příštího jitra se chystali nakládati a vydati se na nebezpečnou cestu pěti set mil po jezerech, bystřinách a potocích. Než však sám oné noci ulehl, mladý Liverpool vyšel do noci. Vrátiv se, našel celou společnost pohříženu v spánek. Vzbudil Tarwatera a hovořil s ním potichu.

"Poslyšte, starý," řekl mu. "Dali jsme vám místo v člunu, kterého si jistě zasloužíte. Víte však sám, že jdete do let a také vaše zdraví není pevné. Pojedete-li s námi, smrt vás nemine. - Počkejte, až domluví. - Za místo na lodi se teď platí pět set dolarů. Našel jsem cestujícího. Je to úředník Aljašské společnosti obchodní. Dává mi šest set, vezmu-li ho s sebou. Ale místo je vaše. Prodáte mu je, strčíte šest set dolarů do kapsy a odjedete do Kalifornie. Za dva dny jste v Dyea a za týden v Kalifornii. Co tomu říkáte?"

Tarwater si odkašlal, chvíli se třásl, až se zmohl na slovo.

"Synu," pravil, "musím vám něco říci. V roce čtyři-cátémdevátém hnal jsem své čtyři páry volů po Planině a neztratil ani jednoho. Hnal jsem je do Kalifornie a přepravil se s nimi z pevnůstky sutterské do American Baru. Teď jdu do Klondyke. Nic mne nezarazí, pranic. Pojedu na vaší lodi rovnou do Klondyke a vydupám tam tři sta tisíc ze země. Nemá tedy smyslu mluvit o prodeji mého místa. Ale děkuji vám, synu, děkuji mnohokrátě."

Mladý námořník vztáhl bezděčně ruku a uchopil ruku starcovu.

"Pro boha, starče!" zvolal. "Už mlčím. Půjďte. Vy jste ten pravý." S opovržením podíval se na spící, z nichž Charles Crayton chrápal, až se hory zelenaly.

"Nejsou vám ani za mák podobní, starý."

Vydali se na sever, ač zkušené lidi vrtěli hlavami a prorokovali, že zamrznou v jezerech. Bylo zřejmo, že doba ta nedá na sebe čekat, i nebylo kdy k odkladům. Proto Liverpool se rozhodl, že po bystřině, spojující jezera Lindermanovo a Bennettovo, přepraví člun s celým nákladem. Jinak bylo zvykem člun vyprázdnit a náklad přenášeti. Leč i tenkrát mnoho člunů bralo za své. Na to však nebylo pokdy myslet.

"Vylezte, starý," velel Liverpool, když chtěl vjet do bystřiny.

Starý Tarwater zavrtěl bílou svou hlavou.

"Zůstanu," prohlásil. "Jen tak se lam dostanu. Vy víte, synu, že jdu do Klondyke. Zůstanu-li v člunu, dostane se tam taky. Vyjdu-li, pak jej pravděpodobně ztratíte."

"Nesmíme loď přetěžovat," zvolal Charles, vyskočiv náhle na břeh, když člun odrazil.

"Po druhé čekej na mé rozkazy!" vzkřikl Liverpool za ním, když proud uchvátil člun. "Nemáme kdy, abychom obcházeli říčky a čekali na tebe."

Co po řece trvalo deset minut, vyžadovalo u Charlesa půl hodiny po souši, i čekající na něho u jezera, hovořili s potkávajícími je starousedlíky. Zprávy o hladu byly vážnější než kdy jindy. Severozápadní horní stráž, ubytovaná u jezera Marshova, kde zlatokopové přecházeli území kanadské, nepouštěla dále těch, kdož s sebou neměli sedm set liber potravin. V Dawsonu čekalo tisíc mužů s psími potahy, čekajících, až jezero zamrzne, aby se dostali přes led. Obchodní společnosti nemohly dostátí svým smlouvám o dodávání potravin a společníci metali los o tom, kdo má jít a kdo zůstat, aby pracoval dále.

"Tady to máme," pravil Charles, když zvěděl o strážci na hranici. "Přec tomu neujdete, starý."

"Vylez k nám, poroučel Liverpool. "Jedeme do Klondyke a starý s námi."

Jižní vítr poskytoval jim příznivou plavbu po jezeře Bennettově, po němž jeli plnými plachtami, pořízenými Liverpoolem. Velký náklad dodával člunu takovou rovnováhu, že bez obavy se svěřil prudkému větru. Otočení o čtyři čárky zrovna v pravý čas, když vjeli do přechodu Caribou, převedlo je k spojení s jezerem Taggishským a Marshovým. Za bouřlivého západu slunce a už v šeru přejeli nebezpečné Velké větrné rameno, v němž zahlédli dvě lodi s nákladem zlatokopů ztroskotané a utonulé.

Charles navrhoval, aby na noc přistáli, leč Liverpool jel dále po jezeru Taggishském za hluku příboje na mělčinách a za záře ohňů rozdělaných plavci ztroskotavšími nebo nesmělými. O čtvrté ráno vzbudil Charlesa. Starý Tarwater třesa se zimou, nespál i slyšel, jak Liverpool nařizuje cosi Craytonovi, a vyslechl i jejich rozmluvu.

"Poslyš, příteli Charlesi, a neskákej mi do řeči. Chci, abys si vštípil do paměti jednu věc, totiž: starý se dostane skrze stráž. Rozumíš? Dostane. Až budou prohlížet náklad, zaleze starý pod bedny, rozumíš? Tak se dostaneme z bryndy. Ale to ti povídám: ne se podřeknout -"

"Jestliže si myslíš, že mám na starého spadeno -" začal Charles rozzlobeně.

"Ty si to myslíš," zarazil ho Liverpool, "vždyť jsem o tom ani nečekal. Povídám a vštíp si to dobře do: paměti: Mysli si, co myslí, to je tvá věc. Přirazíme ke stráži dnes odpoledne. Je třeba, abychom vše dobře provedli, a proto ani slova."

"Jestliže si myslíš, že -" začal Charles opět.

"Poslyš," odbyl ho Liverpool. "Už jsem řekl. Mysli si, co myslí. Je mi po čertech málo po tom. Ale řeknu ti, co si já myslím. Kdyby se to zkazilo a starý musel nazpět, na prvním osamělém kousku země tě vysadím na břeh. A zbiji tě jako psa. Nehrej si se mnou. Nebude to jen na polovic, zbiji tě, až hrdlo ráčí. Nezabiji tě, ale daleko k tomu nebude."

"Co mám tedy dělat?" brečel skoro Charles.

"Jedno," bylo Liverpoolovo poslední slovo. "Umiš se modlit? Tedy jdi a modli se za to, abychom starého šťastně provezli stráží. Tot' vše. A teď si jdi po svých."

Než dojeli k jezeru Le Barge, byla země tak pokryta sněhem, že by neroztála ani za půl roku. Na okrajích tvořil se již led, i nemohli dle libosti přistávat. U ústí

řeky, vlévající se do jezera, našli sto člunů bouří zaražených. Ze severu, přes širokou hladinu velkého jezera, dula neustále sněhová vichřice. Tři dni sněžilo, i oni zápasili s bouří, čtyři veslovali a starý Tarwater vyhazoval led, v nějž se do člunu vniknuvší voda proměňovala.

Den co den, znaveni k smrti, obraceli se zády k bojišti a couvali do řeky. Čtvrtého dne sto člunů vzrostlo na tři sta a dva tisíce plavců vědělo, že vánice věští zamrznutí Le Barge. Horské řeky ještě nějaký den potekou, leč konečně také zamrznou, i budou odsouzeni čekat tu po šest měsíců, než budou moci dále.

"Dnes prorazíme," oznamoval Liverpool. "Vrátit se nemůžeme. A ti, kdo by snad už umírali u vesel, oživnou, a tak pojedeme."

Prorazili, na sklonku dne dosáhli středu jezera a po celou noc, kdy vítr se utišil, jeli, usínající s veslem v ruce, buzení Liverpoolem a stále jako by byli v objetí jakési nekonečné noční mury, zatím co nad nimi hvězdy vzešly a hladina jezera nabyla podoby hladkého papíru, pokryta tenkým ledem, který chřestil jako rozbíté sklo, jak do něho bouchala vesla.

Když nadešel chladný, jasný den, vjeli do řeky, majíce za sebou moře ledu. Liverpool prohlédl starého poutníka a shledal, že je téměř bez sebe. Přistál k břehu, aby rozdělal oheň a řádně ho ohřál. Charlesovi to nebylo vhod. Prý ztráta času.

"To je má věc, proto zanech hloupostí," odbyl jej Liverpool. "Nezdržíme se dlouho. Vylez tedy a rozštípej hodně dříví. Já budu dohlížet na starého. Ty, Anson, rozdělej na břehu oheň. A ty, Bille, připrav kamínka. Starý není tak mlád jako my, a proto musí mít na palubě oheň, aby si k němu usedl."

Stalo se. A loď, uchvácená proudem a podobna parníku kouřem vystupujícím ze dvou trub kamínek, narážela na mělčiny, smýkala se bystřinami a klouzala soutěskami, míříc stále hlouběji v severní zimu. Velká a malá řeka Lososí troušily ledovou tříšť do hlavního toku, když pluli mimo, a v rýze, již loď ponechávala za sebou, objevovaly se kusy ledu a pokrývaly povrch křišťálovou pěnou. Dnem i nocí led na okrajích se šířil a šířil, až v klidných místech rozkládal se daleko od břehu. Starý Tarwater, zahalený do svých šatů, seděl u kamen a udržoval oheň. Pluli ve dne v noci, neodvažující se zastaviti z obavy, aby nezamrzli, strhující se sebou víc a více tříště ledové.

"Nu, jak je, starý?" volával na starce Liverpool.

"Výborně," odpovídal Tarwater.

"Jak se vám odplatím, synu?" ptával se Tarwater, šťourající v ohni, Liverpoola, který mával rukou, již měl volnou, aby ji vystřídal druhou, řídě tak loď.

"Zazpívej mi svou písničku, starý," zněla stále táž odpověď.

Tarwater už už se dal do zpěvu, když v tom loď proklouzla ledovými krami a zastavila se u břehu Dawson City a celé pobřeží nastavilo sluch vítěznému chvalo zpěvu:

"Jako Argus v dávný čas

Helladě své vale dali,
tm-tm, tm-tm, tm-tm, tm,
za zlatým se rounem brali."

A co neudělal Charles? Co neudělal Charles tak tajně, že nikdo z družiny, a nejméně námořník se o tom nedověděl? Viděl dvě velké pramice plné lidí, i dověděl se, že to jsou ti bez potravy, sehnání Správou bezpečnosti a posílání jí dolů do Yukonu. Z Dawsonu je odveče poslední parníček, i je naděje, že dostihnou do Fort Yukonu, kde odpočívají parníky, dříve, než řeka zamrzne. Každým způsobem, necht' to dopadne jakkoliv, Dawson se zbaví jejich přítomnosti, vyjídající druhým zásoby. Charles zaskočil k Správě bezpečnosti a pošeptal jí o Tarwaterovi, v jakých okolnostech majetkových i tělesných přijel. Tarwatera sebrali mezi posledními, a když se mladý Liverpool vrátil k člunu, viděl s pobřeží, jak lodi vzdalují se skrze led a mizejí za ohybem.

Plující stále ledem a často unikající ztroskotání na mělčinách yukonských, lodi dostaly se o několik set mil dále na sever a zamrzly zrovna na blízku lodí, vezoucích potraviny. Zde, za severním polárním kruhem, zůstal starý Tarwater a přečkal dlouhou zimu. Štípaje dříví pro parníky, vydělával si touto několikahodinnou prací stravu. Zbytek dne nedělal nic a vysedával ve své světničce.

Teplo, klid a hojná strava zahnały kašel a vrátily mu zdraví, jaké bylo možno v jeho pokročilém věku. Před vánocemi nedostatek svěží zeleniny způsobil, že propukly kurděje, a zklamaní dobrodruzi k svému neštěstí uléhali na své pryčny. Tarwater si počínal jinak. Ještě než se objevily u něho prvé příznaky nemoci, uchýlil se k svému jedinému léku, totiž k cvičení. Kdesi vyslídl stará oka a od kapitána jednoho parníku vypůjčil si starou ručnici.

Takto se vyzbrojiv, zanechal štípání dříví a začal dělat divy. Ani to jej nesklíčilo, když i u něho se dostavily kurděje. I teď pilně kladl a při tom si propzpěvoval starou svou píseň. Žádný zoufalec nebyl s to, aby otrásl jeho důvěrou v myšlenku, že vydupe ze země oněch tři sta tisíc aljašského zlata.

"Vždyť tady není zlatých polí," namítali mu.

"Zlato je všude, kde ho hledáme, synu, vždyť jsem byl na něm dříve, než jste se narodil, v roce čtyřicátém devátém," zněla odpověď. "Byla Bonanza něco jiného, leda potok napájějící lesy? Nikdo se na ni blíže nepodíval. A přece při každém zabrání vyřýžovali na pět set dolarů a získali padesát milionů. S Eldoradem se to mělo stejně. Snad zrovna pod tímto pokojíčkem, nebo vpravo za tímhle pahorkem leží miliony, čekající, až nějaký šťastlivec, mně podobný, přijde a sebere je."

Koncem ledna přihodilo se mu neštěstí. Nějaký bídný tvor (měl za to, že to byla divoká kočka), chytiv se do jeho pasti, odtáhl ji s sebou. Šel po stopě, leč sních zavál mu zpáteční cestu, ztratil směr a zabloudil. Panovalo téměř po dvacet hodin denně temno, jasně vidět bylo velice málo, a přes svou námahu a pro sních stále padající scházel s pravé cesty víc a více. Na štěstí v severních krajích, padá-li sních, teploměr stoupá, a tak místo obvyklých čtyřiceti, padesáti, ano šedesáti stupňů pod nulou teplota činila pouze patnáct stupňů pod nulou. Rovněž byl teple oděn a měl škatulku sirek u sebe. Pátého dne zabil raněného losa, vážícího přes půl tuny, a tak své postavení vydatně zlepšil. Utábořil se mezi podrostem a tak se chystal přezimovati, až by lidé, vydavší se na jeho vyhledání, jej našli, neboť jeho nemoc se horšila.

Leč uplynuly skoro dvě neděle a po lidech nebylo ani památky, zatím co s ním bylo hůř a hůř. Sedě u ohně, chráněn od vnějšího chladu stěnou z větví, vyležel skrčen celé hodiny v spánku i v bdění. Spánku však ubývalo, i měnil se v polospánek a v snění, jasné vědomí mizelo a klesalo hlouběji a hlouběji v propast, v níž tonul člověk, než se stal člověkem, a stav se jím, první z živočichů zahleděl se na sebe vnitřním zrakem a položil začátky mravouky v základ nočních příznaků oživených příšerami vlastních svých nízkých tužeb.

Jako člověk, zmítaný horečkou, budící se chvílemi k vědomí, starý Tarwater procítal, uvažil si losí maso a udržoval oheň. Leč čím dále, tím více podléhal zmalátnělosti, nevěda, kdy bdí a kdy sní. A zde, v nezapomenutelné hrobce nenapsaných lidských dějin, nemyslitelné a vymykající se všelikým představám, jako na stránky plné nočních vidění nebo nemožných dobrodružství šilence

narážel na obludy stvořené v prvním zaplání lidského mozku, jež odtud nutily jej sprádati sny obraznosti, s nimiž mu bylo bojovati nebo od nich utíkat.

Jedním slovem, tížen svými sedmdesáti lety, v ohromné, mlčelivé osamělosti severu, starý Tarwater jako v usnutí vzbudil v sobě dětský rozum prvního člověka. V stínu třepetavých křídel smrti se Tarwater krčil a jako jeho dávný předek, člověk-dítě, zacházel do kraje mytů a zbožňování slunce, sám pokládaje se za hrdinu, vyšlého dobýti nepamětného pokladu, nesnadno dosažitelného.

Bud' musí se zmocniti tohoto pokladu - tak zněl nezvratný úsudek stinné země nevědomí - anebo klesnouti v moře vše stravující, temného požírače světla, jenž pohlcoval každé noci slunce... to slunce, které se zrozením jitra vycházelo znovu na východě a které stalo se prvnímu člověku prvním obrazem nesmrtelnosti. To vše, v hlubině jeho bezvědomí (stinná západní země mizejícího světla), bylo nedaleký soumrak smrti, v jehož temno pomalu scházel.

Leč kterak také uniknouti této soumravné obludě, jež ho znenáhla pohlcovala? Byl příliš skleslý, aby snil o uniknutí nebo pocítil aspoň touhu po uniknutí. Pro něho skutečnost přestala. Z něho samého vzejítí nemohla. Jeho léta jej příliš tížila, malomocnost nemoci a otupělosti, stesk ticha a chladu příliš hluboce působily. Jen zvenčí mohlo naň zadouti skutečností a probuditi v něm vědomí skutečnosti. Jinak musí klesnouti do říše stínů a zajít v úplném vyčerpání.

Leč ten závan skutečnosti přišel a narazil na jeho sluch hlasitým, výbušným rachotem. Po celých dvacet dní, za teploty, jež nikdy neklesla pod padesát stupňů pod nulou, ani jediný závan větru nezanesl k němu nejnepatrnější pohyb, ani nejslabší zvuk nepřerušil ticho. Jako kuřák opia, odvracející svůj zrak s ohromných zdí snu k úzkým stěnám pokojíku, tak starý Tarwater nad dohasínajícím ohněm patřil roztržitýma očima před sebe na velkého losa, který zaraženě hleděl na něho, táhna za sebou poraněnou nohu a jsa zřejmě na smrt vysílen, rovněž slepě řítil se do země stínů, vzbouzeje ke skutečnosti, prve než vkročí do ohně Tarwaterova.

Stařec stáhl velkou koženou rukavici, uvnitř vycpanou, s pravé ruky. Shledal, že ukazováčkem nemůže ani pohnouti. Pečlivě, pomalu, po kolik minut třel holou rukou pod příkrývkou, o kožich i o prsa na košili, a v teplém rukávě o svou levici. Prošlo několik minut, než mohl pohnouti prstem a pak stále pomalu a opatrně položil ručnici na rameno a přes oheň vystřelil na mohutné zvíře.

Na tuto ránu jeden z poutníků do říše stínů zřít se do temna a druhý povznesl se k světlu, kymáčeje se opile na svých zesláblých nohou, třesa se zimou a

rozechvěním, protíraje zakalené oči třesoucími se prsty a rozhlížeje se po zdejším světě, jenž se k němu vrátil s takovou chorobnou náhlostí. Vzchopil se a uvědomil si, jak dlouho, dlouho spočíval v objetí smrti. Odplivl si rozhodně, slyšel, jak slina zachrastila v mrazu, a usoudil, že je jistě hodně pod šedesát stupňů. Opravdu také v ten den lihový teploměr ve Fort Yukonu ukazoval sedmdesát pět stupňů pod nulou, což vzhledem k tomu, že bod mrazu je třicet dva stupně nad nulou, rovnalo se sto sedmi stupňům mrazu.

Ponenáhlu mozek Tarwaterův oživoval. Zde, v této nesmírné osamocenosti, vládla smrt. Přišli sem dva ranění losi. Podle oblohy, jež při nastalých velkých mrazech se vyjasnila, určoval, kde se ocitl, a připomněl si, že oba ranění losi přiběhli od východu. Proto byli jistě na východě lidé - nebyl s to říci, zda běloši či Indiáni, ale v každém případě lidé, kteří mohli mu pomoci přistáti na břehu skutečnosti okružujícím moře temnoty.

Pomalů, ale přece, vydal se na cestu, ozbrojen ručnicí, náboji, sirkami a dvacetiliberním balíkem losího masa. Jako omládlý Argus, ač ochromlý a vrávoraje, ukázal záda záhubnému západu a vykročil směrem k slunečnému, rodícímu se východu...

Prošly celé dny - kolik jich prošlo, nezvěděl nikdy v snech a viděních, prozpěvuje si svou starou píseň zlatokopů z roku čtyřicátého devátého, jako plavec tonoucí a přec se snažící, aby se udržel, nad strhující jej temnotou, přišel po sněžném úbočí k soutěsce a uviděl pod sebou kouř a lidi, kteří uzřevši jej, ustali ve svém díle. Stále vrávoraje a zpívaje, sešel s vršku. A když nemohl pro nedostatek dechu dále, slyšel, jak naň volali různými jmény. A když stanul mezi nimi, nebyl s to chopiti se slova a jen velké slzy stékaly mu z očí. Dlouho tiše plakal, až jako by se byl docela vzpamatoval, usedl do sněhu, zatím co klouby jeho zaprašťely víc než kdy jindy, klesl a omdlel.

Ani ne za týden byl starý Tarwater na nohou a pachtil se po domácnosti, vaře a myje nádobí pro pětičlennou společnostku v zátoce. Byli to zbloudili osadníci, kteří ani nevěděli, že jsou v oblasti klondycké. Teprve on je o tom zpravil. Živili se skoro; jen masem losím a sobím a sušenými lososy, zajídací je divokými jahodami a šťavnatými kořeny, vytrhanými v létě. Zapomněli už, jak chutná káva, oheň rozdělávali čoučkou, nosili s sebou hořící pochodně, kamkoliv šli, a v dýmkách kouřili suché listí, jež štípalo na jazyku a dusilo.

Před třemi lety hledali zlato od ústí Koyokuku na sever až k ústí řeky Mackenzie u Ledového moře. Zde, na rybářských lodích uzřeli naposled bílé tváře a zaopatřili se od nich solí a tabákem. Davši se na jihozápad, k místu, kde se

slévají Yukon a Porcupine směrem k Fort Yukonu, našli v této šířce zlato i zůstali tu.

S radostí pozdravili příchod Tarwaterův a rádi naslouchali jeho vypravování o roce čtyřicátém devátém,

nazvavše ho Starým hrdinou. Čajem, uvařeným z jehličí, vnitřní kůry vrbové a kyselých a hořkých kořenů a bobulí zbavili jej kurdějí, takže nekulhal a přibýval na váze. Také nevěděli, proč by neměl zúčastnit se vybírání zlatého pokladu.

"Nevíme, jak to bude s těmi vašimi třema sty tisíci," řekli mu jednou z rána při snídani, než se dali do díla, "ale snad stačí sto tisíc taky, vidíte, starý? Na tolik jsme asi ocenili ložisko pro každého, více nám sotva přinese, poloha na to ukazuje."

"Víte, hoši," odvětil starý Tarwater, "pěkně vám za to děkuji. Sto tisíc jsou hezké peníze a mnohému by stačily. Ale já nesložím ruce, dokud nebudu mít svých tři sta tisíc. Proto jsem sem přišel."

Smáli se a potleskem odměnili jeho snahu i doznali, že se musejí shánět po bohatším ložisku pro něho. A Starý hrdina si řekl, když nastalo jaro a on stal se čilejším, že by se měl po něčem poohlédnouti.

"Nedal bych za to nic," pravil, ukazuje na pahorek za vodou, "že tamhle ten mech pod sněhem vězí kořeny ve zlatě."

Víc neřekl ani slova, leč když slunce stoupalo výš a výše a dny se dloužily a teplily, hleděl často přes potok na jisté místo v stráni. A jednoho dne, když obleva dostoupila vrcholu, přešel bystřinu a vylezl na stráň. Na několika místech půda roztála již na palec huboko. U jednoho se zastavil, uchopil kus mechu svýma kostnatýma rukama a vytrhl jej i s kořeny. Blýskavá žluť zaleskla se na slunci. Setřásl mech, a na zem vysypaly se jako štěrk hrubé hrudky. Bylo to zlaté rouno, připravené, aby je ostříhali.

Pamětihodino v aljašských letopisech je léto roku 1898 s oním spěchem z Fort Yukonu do kraje, jemuž vévodí pahorek Tarwaterův. A když Tarwater prodal své kutiště obchodnímu domu Bowdie za pouhý půl milionu a vracel se do Kalifornie, jel na mezku po nově ražené silnici s pohodlnými domky podél cesty přímo k parníku, kotvivšímu u Fort Yukonu.

Při prvním obědě na parníku jedoucím ze St. Michaelsu, obsluhoval jej sklepník o zšedivělých vlasech, tvářích bolem a těle kurdějemí znetvořeném. Starý Tarwater se musil naň podívat dvakrát, aby se přesvědčil, že je to Charles Crayton.

"To jste se měl tak zle, synu?" otázal se Tarwater.

"Už jsem měl takové štěstí," naříkal druhý, když byl poznal tazatele a pozdravil se s ním. "Mne samojediného z našeho společenstva zachvátily kurděje. Dařilo se mi prahanebně. Ostatní tři jsou zdraví a pilně pracují, zásobujíce se, aby se této zimy poohlédli po zlatě v Bílé řece. Anson vydělá denně dvacet pět dolarů tesařením, Liverpool dvacet kácením dříví pro vodní pilu a Velký Bill pracuje jako přední dělník na pile za čtyřicet dolarů denně. Dělal jsem rovněž, seč jsem byl, ale ta nemoc .. ."

"To je pravda, synu, dělal jste, seč jste byl, ale toho bylo málo, protože jste se moc rozčiloval přílišným počítáním. Něco vám povím. Takovýmhle způsobem se nevyhlédíte. Zaplatím vám cestu za to, že jste mne tenkrát vzali s sebou, lehnete si a odpočinete si cestou. Co budete dělat, až přistaneme v San Franciscu?"

Charles Crayton pokrčil rameny.

"Povím vám ještě něco," pravil Tarwater dále. "Tam je dosti práce po hospodářstvích. Pak byste mohl se zase vrátiti."

"Snad bych mohl dělati něco pro vás -" začal Charles spěšně.

"Nikoliv, pane," prohlásil Tarwater důrazně. "Ale tam potřebují lidí na kopání, na štípání dříví, a při tom podnebí je zdravé... "

Tarwater přišel domů jako pravý marnotratný otec, pro nějž bylo zabito tučné tele a připraveno. Než však usedl za stůl, musil všechno projítí kolem dokola. A synové a dcery po krvi i po zákonu museli jít s ním a lačně mu líbali starou kostnatou ruku, jež měla půl milonu na rozdání. Byl pánem a každému jeho sebe skrovnějšímu přání bylo bez průtahu vyhověno. Jda mimo sešlé vodní kolo, jež kdysi sám budoval ze dříví čerstvě pokáceného, zazářil v obličeji, když se zahleděl po údolí tarwaterském a odtud výš a výše až k vrcholku hory Tarwaterovy, po všem, co bylo nyní opět jeho.

V tom jej cosi napadlo, i musel odvrátiti obličej a sklonití hlavu, aby ukryl blesk zakmitnuvší se mu v očích. Stále provázen celou rodinou, zašel k polorozpadlé stodole. Tam zvedl se země starou rozeschlou rozporku.

"Williame," povídá. "Vzpomínáš si na náš rozhovor, než jsem odjel do Klondyke? Vzpomínáš, vid'?" Nazvals mne tenkrát bláznem. Řekl jsem, že můj otec by by o mne přerazil rozporku, kdybych byl mu řekl něco podobného."

"Ale to bylo jen žertem," omlouval se William.

William byl našedivělý, čtyřicetipětiletý, a jeho žena a dospělí synové stáli v hloučku, zvědavě přihlížejíce, jak otec Tarwater svléká kabát a podává Mary, aby mu jej podržela.

"Williame - pojď sem!" poroučel pánovitě. Chtě nechtě William šel.

"A teď ochutnej, Williame, synu, z toho, čím mne můj otec tak často obdaroval," pravil starý Tarwater a bil rozporkou po synových zádech. "Buď rád, že nedostaneš taky po hlavě. Můj otec měl divnou povahu a nikdy nekoukal, kam bije. - Jen sebou tak neškubej. Mohl bys nějakou na ni dostat. A teď mi řekni, milý synu, jediné slovo: jsem blázen?"

"Ne!" vykřikl William, bolestí vyskakuje. "Nejste blázen, jako že bůh je na nebi!"

"Tak se mi líbíš," poznamenal starý Tarwater rozvážně, odhodil rozporku a oblékl si kabát. "A teď k obědu!"

Glen Ellen, Kalifornie, 14. září 1916.